

ALGEMENE VERGADERING

ONDERWERP
Jaarstukken 2023

PROGRAMMA
financiën, organisatie en
informatie

PORTEFEUILLEHOUDER
T. Vereijken

De Algemene Vergadering besluit

1. De jaarstukken 2023 (het jaarverslag en de jaarrekening) vast te stellen overeenkomstig het opgestelde ontwerp;
2. Het resultaat van 2023 te bestemmen conform het in de jaarstukken opgenomen voorstel, namelijk:
 - a. € 391.000 toevoegen aan de bestemmingsreserve Windpark Hanze
 - b. € 109.250 toevoegen aan de bestemmingsreserve Afwikkeling overcommitting POP3
 - c. € 1.145.000 onttrekken aan de tariefegalisatiereserve watersysteemtaak
 - d. € 44.000 onttrekken aan de tariefegalisatiereserve zuiveringstaak
3. De niet afgeronde maatregelen 2023 opvolgen zoals dit per maatregel is beschreven in dit voorstel
4. De benaming van de bestemmingsreserve *Bestuursprogramma* te wijzigen naar bestemmingsreserve *Geschiedschrijving*.
5. In te stemmen met het jaarlijks verantwoorden van de gerealiseerde projectgebonden bijdragen HWBP via een toelichting in de jaarstukken en het bestuurlijk oormerken van overschotten voor toekomstige inzet voor het HWBP.

Korte samenvatting

Het jaar 2023 was opnieuw een jaar van extremen. Het was het natste én het warmste jaar sinds het begin van de KNMI-metingen. In mei en juni viel er amper neerslag en daarna zorgde de langdurige regenperiode in het najaar voor een neerslagrecord. Deze weersextremen als gevolg van klimaatverandering betekenen veel voor het werk en de uitgaven van het waterschap. In het jaarverslag staat wat het waterschap deed met de waterschapsbelasting.

Nieuw bestuur gekozen; mijlpalen bereikt

In maart 2023 kozen inwoners een nieuw waterschapsbestuur. Het nieuwe bestuur verbindt en houdt de koers vast. Het waterwerk is immers nooit af. Het afgelopen jaar bereikten we mooie mijlpalen. Zo ligt er inmiddels een ontwerp voor de versterking van de IJsselmeerdijk. Ook maakten we een begin met de voorbereiding van de versterking van de Ketelmeerdijk en Vossemeerdijk. Om gesteld te staan voor de toekomst werd gemaal Vissering op Urk gerenoveerd en verduurzaamd. Dat gemaal maakt geen gebruik meer van fossiele brandstoffen en is daarmee het eerste gasloze gemaal van Flevoland.

In 2023 kwam het waterschap 1,2 miljoen euro tekort

Zoals de bestuurlijke prognoses in 2023 al aangaven ronden we 2023 af met een negatief jaarresultaat. De grootste afwijkingen betreffen de prijsontwikkelingen (inflatie), energielasten, loonsom en de versterking op de afvalwaterzuivering Tollebeek. De Algemene Vergadering besloot tot wijziging van de begroting voor deze onderwerpen gedurende het jaar. De belastingopbrengsten vielen eenmalig hoger uit, vooral door een hogere WOZ-waardestijging dan begroot en hogere opbrengsten uit oudere belastingjaren. Daarmee is het jaarresultaat minder negatief dan eerder verwacht. De Algemene Vergadering wordt voorgesteld het negatieve resultaat conform ons schulden- en reservebeleid te onttrekken uit de tariefegalisatiereserve.

Relevante kaders

Waterschapswet, waaronder artikelen 103-107a

Waterschapsbesluit, waaronder hoofdstuk 4 over de verantwoording

Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie 2023, waaronder artikel 9

Lelystad, 14 mei 2024

het college van Dijkgraaf en Heemraden,

de secretaris-directeur,
ing. W. Slob MSc.

de dijkgraaf,
ir. H.C. Klavers.

Aanleiding

In de Waterschapswet ligt vast dat het college van DenH jaarlijks de jaarstukken aanbiedt aan de Algemene Vergadering ter vaststelling. De opbouw is conform de voorschriften uit het Waterschapsbesluit.

Jaarstukken

De jaarstukken zijn de verantwoording over het afgelopen jaar en bestaan uit het jaarverslag (beleidsmatige verantwoording) en de jaarrekening (financiële verantwoording).

Rol AV en moment

De AV stelt de jaarstukken vast, reflecteert op het afgelopen jaar en stipt leerpunten aan voor het lopende jaar of de komende jaren. Tijdens het vragenuurtje konden AV-leden technische vragen stellen. Moment: mei (vragenuurtje) en juni (besluitvormend).

Beoogd effect

Met de vaststelling van de jaarrekening handelt het waterschap in lijn met de Waterschapswet, met een goedkeurende controleverklaring van de accountant.

Onderbouwing beslispunten

- 1.1 Waterschapstaken waren op orde in een dynamisch jaar.** Het jaar 2023 was een jaar was opnieuw een jaar wat gekenmerkt is door extremen: hitte, droogte en wateroverlast. Het natste én het warmste jaar sinds het begin van de KNMI-metingen. In mei en juni viel er amper neerslag en daarna zorgde de langdurige regenperiode in het najaar voor een neerslagrecord. Dankzij de inzet van de organisatie en de goede staat van het beheer en onderhoud kwam het watersysteem niet in grote problemen, al wordt wel steeds duidelijker dat de grenzen van het watersysteem bereikt worden. Dit vraagt blijvende aandacht van het waterschap en onze gebiedspartners. Bewustwording over de grenzen van de maakbaarheid is belangrijk.
- 1.2 Waterschapsverkiezingen vonden plaats, bestuursprogramma is vastgesteld.** In maart 2023 kozen inwoners tijdens de waterschapsverkiezingen een nieuw bestuur. 25 bestuursleden werden geïnstalleerd. Met het bestuursprogramma geeft het bestuur richting aan de komende vier jaar, met de grondhouding 'verbinden en koers houden'. Met scherp oor en oog voor onze veranderende omgeving en flexibele oplossingsrichtingen. Om invulling te geven aan de bestuurlijke ambities is het bestuursprogramma vertaald in een collegeplan.
- 1.3 Aanzienlijke kostenstijging door inflatie.** Het jaar 2023 confronteerde ons waterschap met aanzienlijke kostenstijgingen. En die reikten verder dan de initiële schattingen. Oorspronkelijk werd een inflatie van 4 procent voorspeld door het Centraal Planbureau. Maar zowel op basis van CBS-gegevens als de werkelijke kosten van het waterschap bleek dat de prijsontwikkelingen hoger uitvielen dan verwacht. Deze kostenstijging manifesteerde zich op diverse fronten, waaronder cao-lonen, energielasten, beheer en onderhoud van het watersysteem, slibeindverwerking, chemicaliën, beheer en onderhoud van de zuivering en ICT. De macro-economische onzekerheden dwongen ons om continue kritisch te kijken naar de noodzaak van uitgaven. Bij het optreden van prijsstijgingen wordt eerst onderzocht of het werk op een andere manier kan worden uitgevoerd of dat de kosten intern kunnen worden opgevangen. Pas wanneer deze opties niet haalbaar zijn en de uitgaven onvermijdelijk zijn, wordt een begrotingswijziging voorgesteld.
- 1.4 Het te bestemmen resultaat over 2023 is € -1,2 miljoen.** Zoals de bestuurlijke prognoses in 2023 al aangaven ronden we 2023 af met een

negatief jaarresultaat. Het jaarresultaat is gelijk aan het conceptresultaat in de schriftelijke mededeling aan de Algemene Vergadering (AV 26 maart 2023).

De grootste afwijkingen betreffen de genoemde prijsontwikkelingen (inflatie), energielasten, loonsom en de verstoring op de afvalwaterzuivering Tollebeek (Ephyra). De Algemene Vergadering besloot tot wijziging van de begroting voor deze onderwerpen gedurende het jaar.

Belastingopbrengsten

De belastingopbrengsten vielen eenmalig hoger uit, vooral door een meeropbrengst watersysteemheffing als gevolg van een hogere WOZ-waardestijging dan begroot en bij zowel de watersysteemheffing als de zuiveringsheffing door lagere kwijschelding en hogere verwachte opbrengsten uit oudere belastingjaren. Daarmee is het jaarresultaat minder negatief dan eerder verwacht.

Investerings

Per programma is bij de paragraaf 'Wat heeft het gekost?' weergegeven wat de gerealiseerde investeringsuitgaven zijn t.o.v. de begrote investeringsuitgaven. Investeringskenmerken zich dat dit veelal meerjarige projecten zijn. Verschillen tussen begrote en werkelijke investeringsuitgaven in 2023 worden veelal verklaard door versnelling of vertraging in deze meerjarige projecten. De grootste verschillen zijn een vertraging in de capaciteitsuitbreiding en realisatie van de cellulose terugwininstallatie van AWZI Zeewolde (€ 2,0 miljoen lagere uitgaven in 2023) en vertraging in de uitbreiding van de capaciteit op AWZI Dronten (€ 1,6 miljoen lagere uitgaven in 2023). Daarentegen verloopt de vervanging van het beluchtingssysteem en -compressor op AWZI Lelystad sneller dan vooraf werd verwacht en zijn veel werkzaamheden al in 2023 uitgevoerd (€ 1,2 miljoen meer uitgaven in 2023). Dit geldt ook voor de renovatiewerkzaamheden van de rioolgemaal Parkwijk en Poortmolenstraat in Almere (€ 1,2 miljoen meer uitgaven in 2023). Andere verschillen zijn beperkter in aard en omvang.

2.1 € 391.000 toevoegen aan de bestemmingsreserve Windpark Hanze (punt 2a). Dit is de financiële verwerking van het AV-besluit van maart 2018, om opbrengsten vanuit Windpark Hanze op te nemen in een reserve. In de Algemene Vergadering van 23 november 2023 is aanvullend besloten om de reserve Windpark Hanze en de participatie-inkomsten in 2024 uit het windpark beschikbaar te stellen om gedurende een periode van 2 jaar de kansen te benutten voor: a. versnelling van maatregelen gericht op een optimale sturing van het energieverbruik en b. het resterende bedrag (zodanig) in te zetten om schommelingen in energiekosten op te vangen.

2.2 € 109.250 toevoegen aan de bestemmingsreserve Afwikkeling overcommittering POP3 (punt 2b). De AV heeft in februari 2019 ingestemd met het verstrekken van 6,7% overcommittering vanuit het waterschap op POP-3 subsidies. Hierdoor konden meer POP3-subsidies worden verstrekt dan het budget wat beschikbaar is, wetende dat in de praktijk projecten niet altijd volledig tot realisatie komen. Het maximale overcommitteringsrisico is conform het AV-besluit voor 50% afgedekt in de begroting (€ 109.250 in 2022 en € 109.250 in 2023). De middelen die in 2022 in de begroting waren opgenomen zijn niet benut en vorig jaar in de bestemmingsreserve toegevoegd (AV juni 2023). Ook in 2023 heeft het risico zich niet voorgedaan, waarmee nu wordt voorgesteld ook deze middelen toe te voegen aan de bestemmingsreserve. Inmiddels is op basis van (gedeeltelijke) subsidie vaststellingen bekend dat het overcommitteringsrisico zich niet meer gaat voordoen. Daarmee heeft de overcommittering gefunctioneerd (namelijk: maximale benutting van subsidie). Conform het aangenomen amendement zal het college u een voorstel

voorleggen om de middelen in de bestemmingsreserve in te zetten voor extra waterkwaliteitsmaatregelen.

- 2.3 € 1.162.000 onttrekken aan de tariefegalisatiereserve watersysteemtaak en € 44.000 onttrekken aan de tariefegalisatiereserve zuiveringstaak (punten 2c en 2d).** Het negatieve jaarresultaat, na de twee voornoemde bestemmingen, bedraagt 1.189.000 euro. U wordt, in lijn met de afspraken in het schulden- en reservebeleid, voorgesteld dit bedrag te onttrekken uit de tariefegalisatiereserve.
- 2.4 Aanvulling van reserves is nodig in Kadernota 2025-2029.** Voor het totaal van de reserves is de referentiewaarde bepaald op een percentage tussen de 25% en 40% van de begrotingsomvang, deze referentiewaarde geldt voor het einde van de planperiode (schulden- en reservebeleid, AV december 2022). Op basis van de voorliggende jaarstukken en de vastgestelde begroting (AV november 2023) is de geprognosticeerde referentiewaarde eind 2027 24%. Dit betekent dat de reserves in de komende periode moeten worden aangevuld. In de komende Kadernota wordt hier rekening mee gehouden.
- 3.1 Opvolging niet afgeronde maatregelen.** Bij de Begroting 2023 (AV november 2022) en de Bestuursrapportage 2023 (AV oktober 2023) zijn maatregelen gepland cq. is verantwoord over de voortgang op de maatregelen. Bij het bepalen van deze voortgang is een inschatting gemaakt of een maatregel voor het einde van het jaar afgerond is of niet. Bij enkele maatregelen is gebleken dat de inschatting bij de Bestuursrapportage niet gehaald is, wat betekent dat ze niet volgens planning zijn afgerond. Hieronder worden deze maatregelen benoemd.

Programma	Maatregel	Toelichting en opvolging
Bestuur en Omgeving	Niet afgeronde maatregelen in 2023: In 2023 bereiden we ons voor op het implementeren van de Waterschapsverordening, inclusief legger en beheerregister. Nieuwe maatregel: In 2024 ronden we het project om de legger op orde te krijgen af.	De Waterschapsverordening is geïmplementeerd en in werking getreden. Het project om de legger op orde te brengen wordt in 2024 afgerond. Daarna is het zaak om deze, net als het beheerregister, ook actueel te houden. Dit is een continu proces.
Voldoende en gezond water	Niet afgeronde maatregelen in 2023: Onderzoeken van de mogelijkheden om het peilbeheer in de Noordoostpolder te optimaliseren, in samenhang met het onderdeel over voldoende water van de Energiestrategie (2023). Nieuwe maatregel: In 2024 ronden we het onderzoek naar de mogelijkheden om het bemalingsregime in de Noordoostpolder te optimaliseren af. Nieuwe maatregel: In 2025 onderzoeken we de mogelijkheden om verbeteringen door te voeren in het bemalingsregime in Zuidelijk en Oostelijk Flevoland.	Het onderzoek naar de mogelijkheden om het bemalingsregime in de Noordoostpolder te optimaliseren is niet afgerond in 2023. Een groot deel van de afgesproken resultaten is in 2023 opgeleverd. Vooral de beperkte capaciteit in hydrologische medewerkers zorgde voor vertraging. Daarnaast is prioriteit gegeven aan versnelde implementatie van sturen op een flexibele energiemarkt (de day ahead energiemarkt). In 2024 wordt het onderzoek naar het bemalingsregime in Noordoostpolder afgerond en in 2025 wordt dit opgepakt voor Zuidelijk en Oostelijk Flevoland.

Schoon, gezuiverd water	Niet afgeronde maatregelen in 2023: In 2023 ontvangt de Algemene Vergadering een voorstel voor Almere Fit for the Future (toekomstbestendigheid van AWZI Almere). In dit voorstel zullen ook een aantal klimaatmaatregelen worden meegenomen. Eerste nieuwe maatregel: In 2024 ontvangt de Algemene Vergadering een voorstel voor Almere Fit for the Future (toekomstbestendigheid van AWZI Almere). Tweede nieuwe maatregel: In 2025 ontvangt de Algemene Vergadering een voorstel voor klimaatmaatregelen op de AWZI Almere.	In december 2023 heeft de AV-beeldvorming plaatsgevonden. De AV-opiniering en AV-besluitvorming vinden plaats in het eerste kwartaal van 2024. De maatregel is geherformuleerd voor het jaar 2024. Voor de klimaatmaatregelen geldt dat een AV-voorstel in 2025 wordt aangeboden.
Financiën, organisatie en informatie	Niet afgeronde maatregel in 2023: Extra inzet op het realiseren van participatiebanen binnen het waterschap en voldoen aan ons doel voor 1 januari 2024. Nieuwe maatregel: Extra inzet op het realiseren van participatiebanen binnen het waterschap en voldoen aan ons doel voor 1 januari 2025.	Zuiderzeeland heeft veel ingezet op de invulling van de uitvoering van de Wet Banenafpraak. Tot en met 2023 hebben we 8,76 banen in het kader van de Banenafpraak gerealiseerd. Dit is bijna 70% van het aantal banen dat Zuiderzeeland volgens de wet zou moeten realiseren. De dagelijkse praktijk laat zien dat het vinden en matchen van geschikte medewerkers voor het invullen van participatiebanen weerbarstig is. Er is veel extra energie gestoken in het realiseren van ons doel. Ook zijn een aantal medewerkers met een afstand tot de arbeidsmarkt een functie aangeboden die niet formeel meetellen in de norm maar wel passen bij de bedoeling van de wet. De maatregel is geherformuleerd voor het jaar 2024.

De nieuw geformuleerde maatregelen worden betrokken in de P&C-cyclus van het jaar 2024. Dat betekent dat bovenstaande nieuwe maatregelen worden opgenomen in de Bestuursrapportage (AV oktober 2024).

- 4.1 De benaming van de bestemmingsreserve *Bestuursprogramma* te wijzigen naar bestemmingsreserve *Geschiedschrijving*.**
Geschiedschrijving is een onderdeel van het bestuursprogramma 2019-2023 wat nog moet worden afgerond. Om verwarring met het huidige bestuursprogramma te voorkomen, wordt u voorgesteld de benaming van de bestemmingsreserve te wijzigen van *bestuursprogramma* naar *geschiedschrijving*. Met het project geschiedschrijving wordt gewerkt aan de collectie van verhalen, beeldverhalen, documenten en voorwerpen die samen de geschiedenis van Waterschap Zuiderzeeland representeren. Naar verwachting leidt dit in de tweede helft van 2024 tot een collectieplan voor Zuiderzeeland en een digitale vitrine om een deel van de collectie te ontsluiten voor belangstellenden.
- 5.1 Landelijk verzoek voor transparante verantwoording en oormerken overschotten.** Projectfasen van HWBP-dijkversterkingsprojecten worden op voorcalculatiebasis voor 90% gefinancierd uit subsidie (waarvan 50% van het rijk en 40% door de

waterschappen via de solidariteitsbijdrage) en 10% door het waterschap zelf die het project uitvoert. Uit een landelijk onderzoek bleek in 2022 dat waterschappen in de werkelijkheid circa 1% van de projectgebonden bijdrage realiseerden. Vanuit de Unie van Waterschappen is als vervolg op deze bevinding op 17 januari 2024 een ledenbrief verschenen met het verzoek om openbaar te verantwoorden over de gerealiseerde projectgebonden bijdragen in de periode 2014 t/m 2023 en dit vanaf heden ook jaarlijks openbaar te verantwoorden. Ook is vanuit de Uvw gevraagd om de algemene besturen te laten besluiten om de bedragen te oormerken voor toekomstige inzet voor het HWBP. Dit kan betekenen dat overschotten worden verrekend met de subsidietoekenning voor volgende HWBP-projectfasen. In de eerste helft van 2026 wordt deze systematiek landelijk geëvalueerd, wat kan leiden tot een volgende stap, bijvoorbeeld de overschotten ook beschikbaar te stellen voor het HWBP.

5.2 Zuiderzeeland geeft invulling aan dit verzoek en het solidariteitsprincipe. Zuiderzeeland vindt het solidariteitsprincipe, één van principes van ons gezamenlijke Hoogwaterbeschermingsprogramma, belangrijk. Daarom heeft de Algemene Vergadering bij de jaarstukken 2022 (AV juni 2023) vooruitlopend op deze vraag vanuit de Unie van Waterschappen, de overblijvende subsidie op de verkenningsfase van de IJsselmeerdijk reeds gereserveerd. In deze jaarstukken is in paragraaf 7.2.4 de verantwoording van projectbijdragen opgenomen.

Met het principe-besluit om niet gerealiseerde bijdragen te willen inzetten voor het HWBP, geeft u als bestuur invulling aan dit solidariteitsprincipe van het HWBP. Het betreft hier om een bestuurlijke toezegging. Of en de wijze waarop dit in de toekomst leidt tot financiële gevolgen is op dit moment nog niet bekend.

Alternatief

Geen.

Risico's en kanttekeningen

In de paragraaf weerstandsvormen van de jaarstukken wordt, zoals gebruikelijk, ingegaan op een aantal specifieke risico's.

Financiën en capaciteit

Na uw instemming met dit voorstel zijn de jaarstukken 2023 vastgesteld en wordt het resultaat bestemd conform het in dit AV-voorstel opgenomen voorstel, namelijk:

- a. € 391.000 toevoegen aan de bestemmingsreserve Windpark Hanze
- b. € 109.250 toevoegen aan de bestemmingsreserve Afwikkeling overcommitting POP3
- c. € 1.145.000 onttrekken aan de tariefegalisatiereserve watersysteemtaak
- d. € 44.000 onttrekken aan de tariefegalisatiereserve zuiveringstaak

De nieuw geformuleerde maatregelen (n.a.v. de niet afgeronde maatregelen in 2023) worden betrokken bij de P&C-cyclus in 2024.

Doorwerking jaarresultaat 2023

Het jaarresultaat is geanalyseerd. Hieruit blijkt dat hoewel de realisatie is afgeweken van inschattingen ten tijde van de begroting, dit niet noopt tot andere inschattingen. Voor energielasten wordt uitgegaan van een langjarig gemiddelde neerslag en bleek 2023 een uitzonderlijk jaar. Voor inflatie- en loonontwikkeling baseren we ons op gerenommeerde bureaus (CPB, DNB), waar in 2023 de werkelijkheid hoger bleek. Voor de ontwikkeling van de WOZ-waarde baseren we ons op een inschatting van GBLT, deze bleek ook hoger uit te vallen in 2023 wat een incidentele meeropbrengst met zich meebracht.

Ook in 2024 is (inhaal)inflatie merkbaar, hoewel dat tot op heden op te vangen is uit de begrote inflatieruimte. Ook is te merken dat aanhoudende arbeidsmarktkrapte en werkdruk continueren in 2024. Dit onderwerp zal in de Kadernota 2025-2029 aan bod komen.

Begrotingswijziging

Geen.

Communicatie

Na de besluitvorming in de Algemene Vergadering zal een persbericht worden gepubliceerd.

Bijlagen

- a. Jaarstukken 2023 Waterschap Zuiderzeeland
- b. Accountantsverslag
- c. Controleverklaring